

MEMORIAL

General Marii Wittek

ort. oprac. J. Błazas

Sprawa. 21. 11. 2012

Grupa 20
Krasnicka
Kotłowa
Zwz AK
śląsk

brak zdj.

HERDEGEN
z J. MÜNNICH
ul. TOMASZEWSKA
MARIA 1 108/w

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

HERDEGEN Maria

s d. Münnich

II v. Tomaszewska

T. 108

I/1. Relacja

2 k, s. 1-2

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – inne...

IV. Korespondencja

v 2 k, s. 1-2
między F. Sawacką a M. Münnich z roku 1974

V. Nazwiskowe karty informacyjne

k. 5

VI. Fotografie

I/1 Relacja

- Relacja sporządzona przez A. Korczyńską na podstawie rozmowy z Marią Herdegen, z A. Münnich, maj 1978, mps (2 egz.), 4 k, s. 1-2

rel 114/58

Notatka z rozmowy z matką Marii Herdegen z d. Münnich zamieszkałą w Katowicach-Ligocie

Córka Maria zam.¹ Hedegen 2° Tomaszewska mieszka obecnie w Australii. Przeżyła okupację, mimo wyroku śmierci wydanego przez sąd doraźny w Katowicach dla grupy ZO inż. Kwaśnickiego i oczekiwania w więzieniu w Jauer na uprawomocnienie wyroku. Dzięki więziennemu kapelanowi udało się załatwić wymianę Marii Herdegen, aresztowanej pod nazwiskiem panińskim: Münnich, za zmarłą więźniarkę, oczekującą na transport do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, z końcem 1942 r. Tam chorowała na tyfus.

Po aresztowaniach członków ZO grupy cieszyńskiej inż. Kwaśnickiego ps. Rawicz, gestapo przyszło po Marię do domu rodziców w Katowicach, na ul. Słowackiego, gdzie ich przesiedlono w własnego domu w Ligocie. Marii nie było w domu. Gestapowcy kazali matce ją przyprowadzić do gmachu gestapo w Katowicach, rzekomo celem drobnych wyjaśnień. Oczywiście została aresztowana / luty 1941/. Matce polecono przynieść dodatkowo ciepłą odzież. Przez sekretarza gestapo Alfreda Hesse uzyskiwała matka kilkakrotne widzenia w obecności strażników w czasie kolejnych pobytów w więzieniach, gdzie prowadzono śledztwo w związku z działalnością ZO: w Katowicach, w Bytomiu, we Wrocławiu, gdzie przebywała 2-3 miesiące, ponownie w Bytomiu. Stangericht odbył się w Katowicach w połowie 1942 r. Sądzono równocześnie dużą grupę ludzi. Razem z innymi czekała na korytarzu niewynik. Pamięta stamtąd matkę w cieszyńskim stroju, której trzech synów było sądzonych w tej sprawie. Gdy gestapowiec jej powiedział, że źle wychowywała dzieci, odpowiedziała, że walczyli za Ojczyznę i jeszcze ma syna. Matka Marii Herdegen ma od córki jedną z serwetek, które w dużej ilości robiła w więzieniu w Jauer. Mówi, że Maria była sprytna i zdolna. W Jauer ozdobiła kwiatami kaplicę więzienną i tak spotkała matkę, która przyniosła kwiaty dla kapelana do kaplicy.

notatkę sporządziła w maju 1979

Uwaga: Sprawa ZO grupy inż. Kwaśnickiego patrz: Zygmunt Walter Janke str 40 - 49 / vide str 42 i 45- Gorzów inż. Pernak/- AdKo

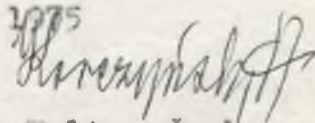
1979

M Münnichowa, Materiałki składowe z 24.11.2. w Tomasz. 24-27, z S. Zaw

Notatka z rozmowy z matką Marii Herdegen z d. Münnich zamieszkałą w Katowicach-Ligocie

Córka Maria zam. Hedegen 2v Tomaszewska mieszka obecnie w Australii. Przeżyła okupację, mimo wyroku śmierci wydanego przez sąd doraźny w Katowicach dla grupy ZO inż. Kwaśnickiego i oczekiwania w więzieniu w Jauer na uprawomocnienie wyroku. Dzięki więziennemu kapelanowi udało się załatwić wymianę Marii Herdegen, aresztowanej pod nazwiskiem panińskim: Münnich, za zmarłą więźniarką, oczekującą na transport do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, z końcem 1942 r. Tam chorowała na tyfus. Po aresztowaniach członków ZO grupy cieszyńskiej inż. Kwaśnickiego ps. Rawicz, gestapo przyszło po Marię do domu rodziców w Katowicach, na ul. Słowackiego, gdzie ich przesiedlono w własnego domu w Ligocie. Marii nie było w domu. Gestapowcy kazali matce ją przyprowadzić do gmachu gestapo w Katowicach, rzekomo celem drobnych wyjaśnień. Oczywiście została aresztowana w lutym 1941/. Matce polecono przynieść dodatkowo ciepłą odzież. Przez sekretarza gestapo Alfreda Hesse uzyskiwała matka kilkakrotne widzenia w obecności strażników w czasie kolejnych pobytów w więzieniach, gdzie prowadzono śledztwo w związku z działalnością ZO: w Katowicach, w Bytomiu, w Wrocławiu, gdzie przebywała 2-3 miesiące, ponownie w Bytomiu. Stangericht odbył się w Katowicach w połowie 1942 r. Sądzone równocześnie dużą grupę ludzi. Razem z innymi czekała na korytarzu niewynik. Pasażerka stamtąd matkę w cieszyńskim stroju, której trzech synów było sądzonych w tej sprawie. Gdy gestapowiec jej powiedział, że źle wychowywała dzieci, odpowiedziała, że walczyli za Ojczyznę i jeszcze ma syna. Matka Marii Herdegen ma od córki jedną z serwetek, które w dużej ilości robiła w więzieniu w Jauer. Mówi, że Maria była sprytna i zdolna. W Jauer zdobyła kwiatami kaplicę więzienną i tak spotkała matkę, która przyniosła kwiaty dla kapelana do kaplicy.

notatkę sporządziła w maju 1975

Uwaga: Sprawa ZO grupy inż. Kwaśnickiego patrz: Zygmunt Walter Janke str 40 - 49 / vide str 42 i 45- Corzów inż. Fernak/- AdKo

BRZESKO

IV. Korespondencja

- Korespondencja między E. Luracką a M. Merdegen z roku 1974, rkps (oryg.), 2 k, s. 1-2

Słask 1

Maria Hevdlepen - Młoda Gdan'ska - Oliva, 2 XII 1974

Szanowne Pani,

Przeoczytałam wzmiankę o Pani działalności wojennej
w książce W. F. Janke „Podziemny Słask”.

Jeżeli Pani jest młodszą Młinnichową z Torunia, to
jestem z jednej klasy Gimnazjum Torunskiego, ~~która~~ i
serdecznie pozdrawiam Panię.

Ja zbieram materiały dotyczące udziału kobiet
w walce o niepodległość (działające w wojskowej służbie
kobiet; w pomocy wojennej, partyzantce czy w więzieniu;
w tajnym nauczaniu itp.). Sama pracowałam w
K-dzie Okręgu ZWZ/PP na Słasku ^{zakładam} (w r. 1939 i 1940 (jako
była komendantką Rejonu Śląskiego Toruń Województwo Kobiety),
po pewnych przesunięciach, minie do K-dy Gł. PP. Tam nie
spotykałyśmy się w robocie w Katowicach.

Otoż czyżby Pani napisać relacji o swojej
działalności w zakresie ^{politycznym, kulturalnym i społecznym} rekrutacji - a także
podejść mi adwersy ^{lub ich rodzimym} innych uczestniczek? A może Pani
je skłoni do napisania ich relacji.

Łączę wyrazy szacunku i czekam na odpowiedź

z Zawsze

Szanowna Pani!

Kraków 6/III/74²

Otrzymałam Pani list i przekazałam
sobie rakomunikację, iż została on
mylnie skierowany. Maria Hercegen,
adresat listu jest moją drugą siostrą.
Młoda ^{Maria} Kimmichowa (moja pierwsza
siostra nosi obecnie nazwisko Paw-
łowska (sile nie zmieniała przez kolejne
zamążpójście) i przebywa w
Australii. Jej ostatni znany mi adres:
31 Cecil Street, Narraville.

W związku z powyższym prze-
szłam Pani list i zataczam druczki

zwoleżniki

Z poważaniem
M. Hercegen

T. 108/USK

Zd2 AK
ślask

HERDEGEN Maria
z d. Münnich
II v. Tomaszewska

v. Nazwiskowe karty informacyjne k.5

HERDEGEN MARIA

Rodem z Przemyśla, ur. 15. IV. 1909. Łączniczka w Zw. Odwetu

Źródło:

Niekrasz Juliusz, "Z dziejów AK na Śląsku", wyd. II K-ce 1993, s. 96, 299

i

FK
Śląsk

HERDEGEN Maria
- kurierka

Zob.

T. 16 / WSK : BENESZ Rudzka Bronisława
B.K. '89

1. 2 3
 4 Herdegen Maria Sid. Munich
 6 7
 8 9
 10 Katowice 11
 12 Janke Z. W. : "Podziemny Śląsk"
 H. 42 H. M. była Tęcznięską grupy 20 (zwiszek
 "Dwójka") psmy obszarne krakowolim.

rol 114/50

AK

Herdegen Maria (z Katowic)
z domu Münch.

źródła: Najnowsze Dzieje Polski, 1968 T. XII s. 91
Łączniczka Łowicku Odwetu w Okr. Śląsk, 1940r.

Z. Walter Janke: „Podziemny Śląsk” s. 42

Herdegen z d. Münch Maria
Łączniczka grupy ZO z Katowic

Sender: M. Tomaszewska Janke Maria Tomaszewska
GAM-Verlage SR, SPOTSWOOD (VIC) 1945

AUSTRALIA

rel 114

Ratowice

Miśnice Maria I Herdegen II Jamarska
nr. 1909?

Wykrot. gimn. w Tommie (Z.S.Z.)

zawia

wersji okup. Ratowice ul. Stawackiej

Z folderu Podziemny Słotki S. 42

Amińska z rodziną w Katerbach
dotychczas ich przerwano z listy

Konspiracja 1940 w ZO grupa Kwaśnickiego, Lasem ciekaw
artyst II 41

paź. 1942 - wyrok śmierci wydany przez sąd dowodzący
szeregowi na uprawnieniach wyroku w
wypisaniu w sprawie
był miłośnik z uwagi, wyjątkowo w Kwiecie 42
przeznaczony na bieżący
w bieżącym okresie na tyfus

Herdegenz Maria z d. Münnich
ii v Tomaszewka

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
poz. M4 1194
data wpływu XII 1974

adres obecny:
M. Tomaszewka

R. 0/p.

Katowice

HERDEGEN MARIA